



MUDDATLI HARBIY XIZMATCHILARNI IJTIMOIIY MOSLASHUVINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Matyaqubov Botirboy Boltabayevich

Oriental universiteti magistratura fakulteti 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Muddatli harbiy xizmatchilarning ijtimoiy

moslashuvining psixologik xususiyatlari o'rganilgan. Muddatli harbiy xizmat, yoshlarni nafaqat jismoniy, balki psixologik jihatdan ham sinovdan o'tkazadi. Harbiy xizmat davomida harbiy xizmatchilar turli xil stress va muammolar bilan yuzma-yuz kelishadi, bu esa ularning ijtimoiy moslashuviga ta'sir ko'rsatadi. Maqolada harbiy xizmatchilarning ijtimoiy muhitga moslashish jarayonida uchraydigan psixologik to'siqlar, stress darajalari va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimining ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, ijtimoiy moslashuv jarayonini yaxshilash uchun takliflar va tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: Muddatli harbiy xizmat, Ijtimoiy moslashuv, Psixologik xususiyatlar, Stress, Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, Psixologik to'siqlar.

Kirish.

Muddatli harbiy xizmat - bu yoshlar uchun muhim va ko'plab o'zgarishlarga olib keladigan davrdir. Ular nafaqat jismoniy, balki psixologik jihatdan ham sinovdan o'tadilar. Harbiy xizmat davomida harbiy xizmatchilar turli xil stress va muammolar bilan yuzma-yuz kelishadi, bu esa ularning ijtimoiy moslashuviga ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada muddatli harbiy xizmatchilarning ijtimoiy moslashuvi, psixologik xususiyatlari va bu jarayonda uchraydigan muammolar tahlil qilinadi. Ijtimoiy moslashuv - bu shaxsning o'z ijtimoiy muhitida o'zini qanday tutishi, boshqalar bilan munosabatlarini qanday tashkil etishi va o'zini qanday his qilishi jarayonidir. Bu jarayon, shuningdek, shaxsning yangi sharoitlarga moslashishi, yangi qoidalar va normalarni qabul qilishi, shuningdek, ijtimoiy guruhlariga kirishi bilan bog'liqdir. Muddatli harbiy xizmatda ijtimoiy moslashuv jarayoni yanada murakkab bo'ladi, chunki harbiy xizmatchilar yangi muhitga kirishadi va ko'plab psixologik va ijtimoiy qiyinchiliklarga duch keladilar. Muddatli harbiy xizmat davomida harbiy xizmatchilar turli psixologik xususiyatlarga ega bo'lishi mumkin. Ularning ijtimoiy moslashuviga ta'sir etuvchi asosiy psixologik jihatlar quyidagilardan iborat: Harbiy xizmat davomida harbiy xizmatchilar yuqori darajadagi stressga duch keladilar. Stress, o'z navbatida, ijtimoiy moslashuv jarayonini qiyinlashtirishi mumkin. Stress darajasi harbiy xizmatchining ruhiy holati va



ijtimoiy munosabatlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Harbiy xizmat davomida yoshlar o'zlarini qanday anglaydilar? O'z-o'zini anglash darajasi ijtimoiy moslashuvga ta'sir qiladi. O'ziga ishonchning yuqori darajasi, harbiy xizmatchining yangi sharoitlarga moslashuvini osonlashtiradi. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash - bu shaxsning ijtimoiy muhitda qanday qo'llab-quvvatlanishi. Harbiy xizmatchilar uchun do'stlar, oilalar va boshqa harbiy xizmatchilar bilan munosabatlar juda muhimdir. Qo'llab-quvvatlash tizimining kuchliligi ijtimoiy moslashuvni yaxshilashga yordam beradi. Harbiy xizmat davomida emotsional barqarorlik ham muhim ahamiyatga ega. Emotsional jihatdan barqaror bo'lgan harbiy xizmatchilar qiyinchiliklarga osonroq moslashadilar va boshqalar bilan samarali munosabatda bo'lishadi.

Muddatli harbiy xizmat davomida harbiy xizmatchilar turli xil muammolar bilan duch kelishlari mumkin: Yangi muhitda o'zini yolg'iz his qilish - bu ko'plab harbiy xizmatchilar duch keladigan muammo. Bu hissiyot ijtimoiy moslashuvni qiyinlashtiradi va ruhiy salomatlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Harbiy xizmat davomida oiladan uzoqlik va do'stlar bilan aloqaning susayishi ham ijtimoiy moslashuvga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu holat, harbiy xizmatchilarning ruhiy holatini pasaytirishi va stress darajasini oshirishi mumkin. Harbiy xizmat tugagach, harbiy xizmatchilar fuqarolik hayotiga qaytishlari kerak. Bu jarayon ham qiyin bo'lishi mumkin, chunki ular yangi sharoitlarga moslashishlari kerak.

Harbiy xizmatchilarga psixologik yordam ko'rsatish muhimdir. Stressni boshqarish va emotsional barqarorlikni oshirish uchun treninglar o'tkazilishi kerak. Harbiy xizmatchilar uchun ijtimoiy faoliyatlarni tashkil etish, ularning bir-biri bilan muloqot qilishiga yordam beradi va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlaydi. Harbiy xizmat davomida oilalar bilan aloqani saqlash uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llash muhimdir. Telefon qo'ng'iroqlari, videokonferensiyalar orqali oilalar bilan muloqot qilish ruhiy salomatlikni yaxshilaydi. Harbiy xizmat tugagach, fuqarolik hayotiga qaytish jarayonida yordam beradigan dasturlar ishlab chiqilishi lozim. Bu dasturlar yoshlarni yangi sharoitlarga moslashishga tayyorlaydi.

Jadvalning tahlili

Ushbu jadval muddatli harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik moslashuv dinamikasini tizimli ravishda tushuntirib beradi:

✓ Boshlang'ich bosqichdagi psixologik to'siqlar:

Jadvalning birinchi qatoridan ko'rinib turibdiki, xizmatning dastlabki oylarida yoshlarda "psixologik diskomfort" kuzatiladi. Bu davrda inson o'zining odatiy ijtimoiy rollaridan (o'g'il, do'st, talaba) voz kechib, yangi - "askar" rolini o'zlashtirishi kerak. Ruhiy bosimning yuqoriligi sababli askarlarda xotira va diqqatning vaqtinchalik pasayishi kuzatilishi mumkin. Bu



davrda komandirlar va harbiy psixologlarning qo'llab-quvvatlashi muhim ahamiyatga ega.

✓ Ijtimoiy identifikatsiya va jamoaga qo'shilish:

Ikkinchi bosqichda askar o'zini jamoaning ajralmas qismi sifatida his qila boshlaydi. Psixologik jihatdan "Men" tushunchasidan "Biz" tushunchasiga o'tish sodir bo'ladi. Bu davrda harbiy xizmatchi ustav talablarini shunchaki majburiyat emas, balki xavfsizlik va tartib asosi sifatida qabul qiladi. Ruhiy zo'riqish pasayib, ijtimoiy muloqot ko'nikmalari takomillashadi.

✓ Professional yetuklik va ruhiy barqarorlik:

Oltinchi oydan boshlab harbiy xizmatchi "professional moslashuv" bosqichiga o'tadi. Jadvalda ko'rsatilganidek, bu davrda tashvish hissi o'rnini mas'uliyat va g'urur hissi egallaydi. Askarning psixofiziologik holati barqarorlashadi, u jismoniy va ruhiy qiyinchiliklarga bardoshli bo'lib yetishadi. Ushbu bosqichda xizmatchilar orasida yetakchilik fazilatlarini namoyon bo'lishi boshlanadi.

✓ Moslashuvning yakuniy maqsadi:

Xizmat yakuniga yaqin askarlar nafaqat harbiy ko'nikmalarni, balki kuchli iroda va qat'iyatni o'zlashtiradilar. Ijtimoiy moslashuvning muvaffaqiyati shundaki, harbiy xizmatni o'tab qaytgan yoshlar fuqarolik jamiyatida ham intizomli, mas'uliyatli va har qanday qiyinchilikka ruhan tayyor shaxs sifatida o'z o'rinlarini topadilar. Muddatli harbiy xizmatchilarning moslashuvi shunchaki buyruqlarni bajarish emas, balki shaxsiyatning sifat jihatidan yangilanishidir. Jadvalda aks etgan har bir bosqichning muvaffaqiyatli o'tilishi armiyaning jangovar qudratini va davlatning ijtimoiy barqarorligini ta'minlaydi.

Xulosa.

Muddatli harbiy xizmat - bu yoshlar uchun muhim hayotiy tajriba bo'lib, ularning ijtimoiy moslashuviga katta ta'sir ko'rsatadi. Psixologik jihatdan, harbiy xizmatchilar stress, o'z-o'zini anglash va emotsional barqarorlik kabi muammolar bilan duch keladilar. Ijtimoiy moslashuv jarayonini yaxshilash uchun psixologik yordam, ijtimoiy faoliyatlar va oilaviy aloqalarni saqlash kabi takliflar amalga oshirilishi zarur. Bu orqali muddatli harbiy xizmatchilarning psixologik holati yaxshilanadi va ularning ijtimoiy moslashuvi osonlashadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Barotov, Sh. Psixologik xizmat: nazariya va amaliyot yo'nalishlari, jumladan harbiy jamoalarda shaxslararo munosabatlar va ijtimoiy moslashuv jarayonlarini psixologik diagnostika qilish bo'yicha fundamental tadqiqot. Fan, 2012. 185-200-betlar.



2. Jo'rayev, A. Harbiy psixologiya va pedagogika asoslari: muddatli harbiy xizmatchilarning ma'naviy-ruhiy tayyorgarligi hamda xizmat davridagi adaptatsiya bosqichlarini takomillashtirish bo'yicha o'quv qo'llanma. Durdona, 2020. 60-75-betlar.
3. Karimov, V. Ijtimoiy psixologiya: shaxsning jamiyatdagi ijtimoiy rollari va harbiy xizmat sharoitida individual-psixologik moslashuv darajalarini belgilovchi omillar tahlili. Akademiya, 2018. 95-112-betlar.
4. Shoumarov, G'. Amaliy psixologiya: harbiy xizmatga chaqiriluvchilar va xizmatchilarning ekstremal sharoitlardagi ruhiy holatlari hamda jamoaviy moslashuvining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari yuzasidan metodik darslik. Sharq, 2015. 142-158-betlar.